

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput III. Lex naturalis prorsus immutabilis est, indispensabilisque.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

Amor Legibus obtemperans.

sur, quatenus omnes ab ea diriguntur, & gubernantur.

13 **P**Rior pars inde perspicua est, quod lex aeterna proprie non habeat rationem legis, nisi respectu earum creaturarum, quarum conscientiam ligat, quaque proinde rationem habent, & libertatem.

14 Posterior pars verò constat ex eo quod Deus, sicut est Creator, ita & Gubernator creaturarum omnium. Omnes proinde per media naturae cujusque convenientia in finem suum ab aeterno convenientissimè ordinavit, & in tempore dirigit, per dictamen aeternae rationis suae. Debit enim in ipso ab aeterno esse non solum ratio rerum faciendarum, quae dicitur idea; sed & ratio rerum gubernandarum, quae est lex aeterna, quae praescribit modum, quo creatura quaeque actiones suas exercere debeat, & in finem sibi praescriptum tendere. Et hoc modo sumpta lex aeterna (id est praecise quatenus creaturas omnes gubernat, & dirigit) vix, aut ne vix quidem differt à divina providentia (cui creaturae omnes haud dubiè subduntur) tametsi ab ea, non realiter, sed formaliter diversa sit, quatenus conscientiae obligationem creaturis rationalibus imponit. Ideo de Sapientia divina Sap. 8. dicitur quod attingit à fine usque ad finem fortiter, & disponit omnia suaviter. Psal. 148. Ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum, quae faciunt verbum ejus. Prov. 8. Legem posuit aquis, ne transirent fines suos. Matth. 8. Veni & mare obedivit ei. Ipsimet peccatores, quamvis peccando se subtrahant ab aliqua lege, quae sub aeterna continetur, non tamen aeternae legis ordinem totaliter egrediuntur; quia dum effugere volunt voluntatem ejus jubentem, non effugiunt punientem.

CAPUT III.

*Lex naturalis prorsus immutabilis est, in-
dispensabilisque.*

15 **E**X dictis capite 1°. satis intelligitur, legem naturalem esse ipsammet legem aeternam, non prout est in Deo (quomodo est ab aeterno) sed prout est in nobis, tamquam subditis, sive prout est participatio quaedam legis aeternae, in nobis existens, quomodo aeterna non est (cum non sit in nobis ab aeterno) sed temporalis, prout nos sumus, & omne quod in nobis est per participationem. Lex proinde naturalis, nihil aliud est, quam impressio quaedam aeternae legis in nobis, sive radius quidam ab aeterna lege in mentem nostram derivatus, & signatura quaedam aeternae lucis, incommutabilisque veritatis, quae videmus quid rectae rationi, sive aeternae legi, incommutabilique veritati consentaneum, quid dif-

Tom. II.

ferentaneum sit. Nihil quippe aliud est lex naturalis (uti n. 10. vidimus) nisi aeterna lex, scripta in cordibus nostris, sive aeterna lex quatenus in cor hominis, non migrando, sed tamquam imprimendo transfertur, sicut imago ex annulo in ceram transit, & annulum non relinquit, inquit Augustinus 14. Trinit. Quae quidem aeternae lucis impressio (quam Reginus Pfaltes vocat *signaturam super nos divini cultus*) nihil est aliud quam naturale dictamen, à Deo, Authore naturae, creaturis rationalibus inditum, per quod incommutabilis veritas Deus nobis manifestat, quid legi suae aeternae sit vel non sit conforme.

Et hinc patet, legem naturalem immutabilem esse, sicut est lex aeterna. Cum ab ea non aliter differat, quam lex aeterna prout in nobis, ab eadem lege aeterna prout est in Deo. Lex quippe naturalis est participatio legis aeternae in rationali creatura, ut definit S. Thomas. Legem verò aeternam immutabilem esse, ubique clamat Augustinus, ipsam ubique vocans aeternam & incommutabilem justitiam & veritatem. Nec certè Deus aeternae suae justitiae & veritatis ordinem immutare potest, nisi negando seipsum. Ut enim S. Thomas q. 100. a. 8. ad 2. ait: *Deus negaret seipsum, si ordinem suae justitiae auferret: cum ipse sit ipsa sua justitia.* Et idè in hoc Deus dispensare non potest, ut hoc licet non ordinatè se habere ad Deum, vel non subditi justitiae ejus, etiam in his secundum quae homines ad invicem ordinantur. Non potest etiam ordinatissima Dei voluntas non velle, ut omnia sint ordinatissima. Brevissima verò legis aeternae notio, quae impressa nobis est, ea est (inquit Augustinus 1. r. de lib. arbitr.) quae justum est, ut omnia sint ordinatissima.

Nec obstat supremum absolutumque Dei in creaturas omnes dominium. Quia sicut Deus per illud creaturam subtrahere nequit à subjectione, quae subicitur isti dominio; ita nec à subjectione, quae subicitur aeternae justitiae ipsius, sicut & ordini sibi per eandem praefixo. Proinde nullà (etiam divinà) dispensatione fieri potest, quod creatura Deo non debeat amorem; sicut nullà, etiam dispensatione divinà, fieri potest, quod creatura Deo non debeat obedientiam, & servitatem. Nec Deus, jure supremi domini, magis abrogare potest vel mutare legem naturalem in parte, quam in toto; nec magis dispensare in parte, quam in totalitate illius, v. g. ut liceat non fugere malum culpae, vel illud velle, quae tale. Unde Augustinus 1. r. de lib. arb. c. 6. Evodius interrogat: *Quid illa lex, quae summa ratio nominatur, cui semper obtemperandum est, per quam mali miseram, boni beatam vitam merentur potestne cuipiam intelligenti non incommutabilis, aeternaque videri? an potest aliquando injustum esse, ut mali miseri, boni autem beati sint? Evodius: Viden*

A 2

4
 haec determinati esse; atque incommutabilem legem. Subdit Augustinus: *De igitur breviter aeterna legis normam, quae impressa nobis est, quantum valgo, verbis explicam; ea est, quae iustum est ut omnia sint ordinatissima. Tu, si aliter existimas, prome. Evodius: Quid tibi vera dicenti contradicam, non habeo. Augustinus: Cuius ergo haec sit una lex, ex qua ille omnes temporales ad homines regendos variantur, num ideo ipsa variari nullo modo potest? Evodius: Intellego omnino non posse: neque enim ulla vis, ullus casus, ulla rerum labes unquam effecerit, ut iustum non sit, omnia esse ordinatissima. Et serm. 25. in Psal. 118. ait, homines sine lege naturali non magis esse posse, quam sine natura humana: *Namquid lex ista naturalis non erat in populo Israel? erat plane, quoniam et ipsi homines erant. Sine lege autem naturali essent, si praeor naturam humani generis esse potuissent. Quod nec divinitus possibile est.**

18
 Dices: lege naturali prohibitorium est: 1. homicidium, 2. furtum, 3. fornicatio; Deus tamen: 1. praecepit Abraham ut occideret filium suum Isaac, 2. permisit Israelitis ut furarentur Aegyptii vasa argentea, 3. praecepit Osee ut faceret filios fornicationum.

Respondedo, lege naturali non prohiberi homicidium factum autoritate eius qui habet dominium vitae & mortis, sed factum sine illa. Proinde dum autoritatem id faciendi dedit Abraham, non dispensavit in lege naturali. Nec Israelitis permisit furtum, dum permisit spoliationem Aegyptiorum: cum furtum sit ablatio rei alienae, invito domino; spoliationem vero illam Aegyptii fecerunt, consentiente Domino universorum. Denique non praecepit Osee fornicationem; cum fornicatio sit accessus ad non suam. Deus autem solum praecepit Osee, ut eam in suam, sive in uxorem acciperet, quae prius fornicaria fuerat; ait enim: *sume tibi uxorem fornicationum.* Dumque addidit: *fac tibi filios fornicationum,* per filios fornicationum, ampliativè intellexit filios ex ea, quae prius fornicaria fuerat. Qui etiam representativè erant filii fornicationum, in quantum representabant spirituales fornicationes, sive idololatrias populi Israel. Addunt aliquid, verborum istorum, *fac tibi filios fornicationum,* huius esse sensum, eos tibi fac filios adoptivos, quos ex fornicatione suscepit mulier fornicaria, quam volo ut sumas tibi uxorem. Sed prior expositio confortatior est contextui.

19
 Dices 2. Mellissius Doctor: de praecepto, & dispensatione, ait, praecepta secundae tabulae divinam dispensationem admittunt: quae est nullam hominum dispensationem admittunt; Dominus tamen, hominum quod voluit, & quando voluit, solvit.

Respondedo, Mellissium Doctorem satis explicare seipsum in contextu, utique de dispensatione impropriè, non propriè dicta. Sic enim specificat praecepta, *non occides, non moechaberis, non furtum facies,* ut exemplificet in spoliatione Aegyptiorum per filios Israel, in accessu Osee ad mulierem fornicariam, & in facto Samson, seipsum una cum hostibus opprimentis, quae excusat quatenus facta autoritate Dei. Ad haec vero Deus autoritatem dando, in lege naturae propriè non dispensat, prout in ea propriè non dispensavit, dum in filii vitam Abraham autoritatem dedit. Nam in ipsa lege naturae, prohibente occisionem hominis, accessum ad non suam, &c., subintellegitur, sine autoritate Domini universorum, quae proinde accedente materiae praecepti *non occides,* non manet materia praecepti *non occides,* sed per accessum divinae autoritatis, fit materia quoad circumstantiam diverfa. Non mirum proinde, si fiat de prohibita non prohibita. Tunc vero solum contingit dispensatio propriè dicta, dum relaxatur alicui obligatio legis, materia illius non mutata. Videtur quidem Bernardus (in adducto à se exemplo Osee) existimasse, quod eam non accepit uxorem, sed se mulieri fornicariae miscuit, autoritate Dei imperantis. Quod (licet minus conforme sit textui) non obest assertioni nostrae. Quia praecepto, *non moechaberis,* non prohibetur nisi accessus ad non suam, factus sine autoritate Domini universorum, qui potest concedere usum corporis feminae, etiam non concessio dominio, ut alibi dixi, viderurque Mellissius Doctor loco citato inuere.

Dices 3. Deus cum Patriarchis dispensavit in polygamia, tamen lege naturali prohibita. Tamen etiam matrimonium consummatum, lege naturae sit indissolubile, Deus in illa lege dispensavit, concedendo Judaeis libellum repudii.

Respondedo, polygamiam uxorum non esse pro omni circumstantia contra naturae legem, magis quam polygamiam beneficiorum; nec proinde esse contra naturae legem, quando fit autoritate Dei, sicut polygamia beneficiorum non est contra naturae legem, quando fit autoritate Ecclesiae, ob ingens aliquod Ecclesiae bonum. Idem pariformiter dicendum de dissolutione matrimonii consummati. Quamvis enim matrimonium consummatum, jure naturae sit indissolubile autoritate humana; non tamen est indissolubile autoritate divina.

In omnibus itaque exemplis, quibus prima facie Deus in lege naturae dispensatio videtur, solum facta est mutatio alicujus circumstantiae in ipsa materia. Quae mutatio facta, res illa, quae alioquin erat materia legis naturalis, materia illius esse desit. Ideoque lex naturalis respectu illius, non tam dispensatione, quam sua sponte cessavit. Quoad hoc tamen est differentia praecepto-

rum primæ & secundæ tabulæ; prout Mel-
liffius Doctor loco citato bene advertit;
in hoc videlicet quod priora non solum in-
dispensabilia sint, sed etiam sic immutabi-
lia, ut actiones illis prohibita, effici ne-
queant licite, ne quidem per mutationem
materie. Hoc autem in quibusdam secun-
dæ tabulæ præceptis fieri potest. Non ta-
men in omnibus. Cum non appareat, quo-
modo hoc fieri possit in præcepto, *Noli la-
queris contra proximum tuum falsum testimonia-
rum.*

CAPUT IV.

*Lex humana, tamen esse debeat iusta, & possi-
bilis observari, in dubio num iusta sit,
& observanda est.*

22 **Q**uod observari possibile esse debeat,
manifestum est ex eo quod nemo pos-
sit ad impossibile obligari, regula sexta Ju-
ris in sexto. Debet autem possibile esse,
non physicè dumtaxat, sed & moraliter, ita
ut non sit nimium difficilis (nimis enim dif-
ficilia à Philosopho, & aliis passim reputari
solent moraliter impossibilia) quia Legislator
agere debet cum subditis, non ut mancipiis,
sed ut hominibus liberæ conditionis; nec
proinde debet inhumanum, & nimis du-
rum ipsis jugum imponere, ne sint similes
Phariseis, quos Dominus arguit in eo quod
alligant onera gravia, & importabilia.

23 **Q**uod verò iusta esse debeat, patet ex eo
quod Deus non dederit hominibus potesta-
tem ferendi leges injustas, sed rectæ rationi
conformes dumtaxat. Non enim dedit cui-
quam potestatem in destructionem, sed in
ædificationem, 2. Cor. 1. Nec certe par est
inde nasci injurias, unde jura nascuntur,
cap. *qualiter & quando de accusat.* Denique
finis legis est coercere delicta, vitamque re-
ctè instituire. L. 2. ff. de legib. hoc autem
per injuriam fieri nequit. Ideò Doctores
omnes conveniunt, leges injustas non obli-
gare, nec propriè leges esse. Quod tamen
intelligendum est de injuria se tenente ex
parte legis; non de illa quæ solum est in
intentione Legislatoris. Cum haud dubiè
parendum sit legi, quæ Republicæ neces-
saria est & utilis, tamen profecta sit ex
prava intentione Legislatoris. Sed & subin-
de vitandi scandali, & majoris mali causâ,
parendum legibus injustis, dummodò legi
æternæ, aut naturali non contrariis.

24 Denique legi parendum esse in dubio num
iusta sit, & quoties evidens non est ejus re-
cusandæ ratio, constat ex dictis to. 1. l. 11.
Quod si tunc obediendum, dum lex non
est manifestè contra Deum, uti docent san-
cti Patres, multò magis dum solum du-
bium est, an lex non nimium gravis sit,
an eò usque se Legislatoris potestas extendat,
&c. Communi namque sapientium sensu te-

meritatis argueretur, qui in contentione in-
ferioris cum superiore, circa præcepti obli-
gationem, sententiam inferioris assereret
preferendam. Pauci enim sunt sapientes,
qui pro indubitato non habeant, in dubiis
circa obedientiam, judicium superioris præ-
ferendum opinioni inferioris. In dubio (in-
quit Nicolaus Cusanus epist. 1. ad Rode-
ricum de Trevino) pro facto Principe præ-
sumendum est, quod rectè creditâ pote-
state utatur, & ipsi obediendum est. Enim-
verò non spectat ad subditos determinare,
aut examinare quid possit Papa (ait Victo-
ria relect. 4. proposit. 16. Et idem est de
aliis Prælatibus) aut quid non possit, & quo-
modo teneatur parere vel non. Quia sacri-
legium est disputare de potentia Principis 17.
q. 4. §. *committitur*.... Deinde esset in-
turbationem, & dissolutionem Ecclesiasti-
cæ hierarchiæ & autoritatis, si quilibet
posset dicere, Papa non potest, & hoc
modo eximeret se à mandatis Papæ, & esset
manifestum nutrimentum inobedientiæ, &
schismatum, & hæresum. Imò hinc nate
sunt hæreses (ut ait Cyprianus) quod Sa-
cerdoti Dei, vel Papæ non obeditur. Et
ideò Gregorius Magnus in cap. 15. lib. 1.
Reg. ad illa verba, *quasi peccatum arrolandè
est repugnare*, sic ait: *Qui repugnant Præla-
torum imperiis, ideò utique repugnant, quia
divinam voluntatem se ferre melius asserunt.
Quasi ergo peccatum arrolandè est repugnare:
quia, velut divino altari contempto, ad aras
dæmonum responsa percipiunt, dum cordis sui
præcipiosis, ac superbis adventionibus credunt,
& salutaribus Prælatorum consiliis contraria
sensendo refragantur.*

In dubio itaque præsumendum pro supe-
riore, nisi manifestè constet de ejus iniqui-
tate, prout omnes Juristæ docent, teste Do-
nato Laynensi in praxi Regular. to. 4. r.
17. q. 21. n. 7. Eandem esse Canonista-
rum sententiam, testis est Fagnanus ad cap.
cum ad monasterium, de statu Monach. &
ad cap. *cum sicut accepimus*, de ætat. & qua-
lit. *Tanta quippe est judicialis auctoritas, ut
semper pro ipso iudice presumi debeat, donec
contra ipsum aliquid legitime comprobetur.* cap.
in presentia, de renunt. Sed & in cap. *bo-
ne* 23. de elect. dicitur, quod *propter aucto-
ritatem judicariam* (& idem est de legisla-
tiva) *presumamus pro his que acta sunt à Le-
gato.* Idem declarant leges, dum aiunt,
quod qui exceptionem facit contra præcep-
ta superiorum, probare debet quod excipi-
tur L. *si pactum* ff. de probat. Quodque ex-
cipientem partibus Actoris fungi oportet,
L. 19. ff. eodem. At verò cum partium ju-
ra sunt obscura, continevit contra eum qui
Actor est judicari, L. 47. ff. de obligat. Et
hoc quia *in obscuris savendum est reo, potius
quàm actori* L. *in obscuris* ff. de reg. jur. Vi-
de plura hac de re loco citato.

Ubi tamen constaret legem humanam